

Polen som «seierens

løsepenger».

9.2.48.
Apropos statsminister Mikolajczyk's artikler i Aftenposten. Det er nylig kommet ut på fransk en bok som har den aller største interesse ikke bare for dem som vil kjenne og forstå Polens tragedie fra 1939 til i dag — men for alle som ønsker å få et blikk bak kulisene i stormaktspolitikken under den annen verdenskrig. Boken heter «Rançon de la Victoire» («Seierens løsepenger», forlaget Plon), og er skrevet av Jan Ciechanowski, Polens ambassadør i Washington fra 1941 til 1945, da England og De forente stater, etter russisk trykk, ikke lenger ville anerkjenne den lovlige polske regjering. Den 525 sider lange bok er et historisk dokument av stor verdi, samtidig både lettlest og spennende. Ambassadøren kommer ikke med noen direkte anklager eller voldsomme ord, men leseren får etter hvert et rystende bilde av den måten hvorpå stormaktene, mer eller mindre motvillig, ofrer mindre land hvis det kan tjene og fremme deres egne interesser. At dette i det lange løp kan straffe seg, er en annen sak. Hvo. Polen angår, så har det aldri brakt undertrykkerne noen glede å forsøke å trellbinde dets frihetselskende og tapre folk.

Diplomaten Jan Ciechanowski, født 1887, flyktet til Frankrike i 1939 og var med på å organisere en polsk hær i Vest-Europa. Sommeren 1940 oppfordret han inntrengende franskmennene til å fortsette som krigførende, da det var chanser for at de kunne redde sin flåte, sitt flyvåpen og en del av hæren. Etter den franske kapitulasjon reiste Ciechanowski til England og ble våren 1941 utnevnt til ambassadør i USA.

England og De forente stater lovet under krigen høytidelig at Polen på seierens dag skulle bli fritt og uavhengig. Hvordan har de, på bakgrunn av disse løfter, kunnet gå med på den måten hvorpå landet er blitt behandlet? Polen mistet omtrent halvparten av sitt territorium i øst, og få rettenkende mennesker vil påstå at den polske nasjon nu er fri og uavhengig. Forklaringen finner vi i de anglosaksiske lands mangel på militær forberedthet og deres redsel for å miste Russland som forbundsfelle. «Rançon de la Victoire» viser de to store demokratiers svakhet overfor Stalins griskhet. Da den russiske diktator ble utålmodig over at «den annen front» ikke kom i stand, ble Polens uavhengighet kastet til ham, stykke for stykke. Polen ble ofret for at enigheten mellom Hitlers motstandere kunne bli bevart. Under lesningen av samtaler, brev og dokumenter, ser vi hvor nølende og svakt England og Amerika opptrådte overfor Russland, fordi de hele tiden fryktet at deres russiske allierte skulle svikte. Stalin kjente til denne frykt og drev en regulær utpresning. Russland har aldri opphørt å ettertrakte Polen, og diktator Stalin fortsetter her, som på andre områder, det gamle Russlands politikk.

Under krigen forekom det kanskje mange at den polske regjering i London ofte laget bråk, og med sin fordringsfullhet kompromitterte enigheten mellom de allierte. Nu forstår vi den fortvilte kamp som Polens lovlige regjering førte for å skaffe hjelp til sitt

undertrykte og lidende land, og dens anstrengelser for å sikre landets frihet etter krigen.

Polakkene var de eneste som under krigen, konsekvent og modig, protesterte mot den russiske imperialisme etter som denne trådte mer og mer fram i dagen. En forstår at polakkene ble urolig når USA og England ikke ville diskutere de baltiske lands skjebne, ikke ville uttale seg mot at Russland skulle legge under seg Bessarabia og Bukovina. Den lovlige jugoslaviske regjering opplevde også at de allierte gradvis sluttet å støtte den, og istedenfor lot den kommunistiske eventyrer Tito ta makten i landet. Nu ser vi hvor kortsynt denne politikk var. Angeren gir seg uttrykk i hjelpen til Hellas og Tyrkia. Men Russland fortsetter metodisk å tilfredsstille sine lyster på utvidelser, og det er tvilsomt om de vestalliertes ettergivenhet overfor russisk imperialisme under krigen, tjente til noe.

Ambassadør Ciechanowskis svar på president Trumans meddelelse om at Amerika hadde anerkjent Lublin-komiteen som Polens regjering i juli 1945, er like stolt, verdig og klokt som det brevet Mikolajczyk sendte president Roosevelt i 1944. Det var allikevel folk som disse to polske statsmenn som så klart hva det betyr å gi etter overfor russernes krav og trusler.

«Rançon de la Victoire» er en av de mange bøkene en skulle ønske å se oversatt til norsk istedenfor en eller annen likegyldig utenlandsk roman.

Johannes Skancke Martens.

102978